

Ljus under Träden

Ett öppet nav för vardag och vila

Ljus under Träden är ett förslag till en cafépaviljong med tillhörande parkrum, uppbyggt kring en tydlig och konsekvent ambition: att skapa en ny målpunkt i Stadsparken genom att forma rumsliga kvaliteter snarare än att enbart placera en byggnad på platsen. Projektet, arbetar med att modellera rummet genom arkitektoniska medel såsom ljus, skugga, materialskiftet, transparens, topografi och rörelse. Det är genom dessa förskjutningar, graderingar och atmosfärer som förslaget organiserar vistelse, orientering och offentligt liv. Resultatet är en plats som känns naturligt förankrad i parken, tydlig i sin funktion och rik i sin rumsliga upplevelse.

Detta förhållningssätt är särskilt viktigt i Stadsparken, som redan besitter starka egna kvaliteter. Platsen präglas av mogna träd, öppna gräsytor, etablerade gångstråk, subtila nivåskillnader och ett historiskt lager på lager. I ett sådant sammanhang vore det fel att introducera en byggnad som uppträder som ett slutet objekt eller som söker uppmärksamhet enbart genom volym och kontrast. Förslaget utgår därför från att paviljongen ska samspela med parkens befintliga karaktär, förstärka dess användning och bidra till dess naturliga skönhet. Byggnaden och parkrummet betraktas som ett nytt lager i platsens liv: tydligt samtida, men återhållsamt, öppet och respektfullt. Projektet arbetar aktivt med rörelse. Planen består av linjer som följer och förstärker platsens topografi, i linje med tävlingsområdets faktiska förutsättningar i Örebro stadspark. Dessa linjer speglar verkliga flöden: parkbesökare, förbipasserande och cafégäster. Rörelser organiseras utan rigiditet, och en tydlig hierarki uppstår mellan ankomst, väntan och vistelse. Köbildning hanteras som en integrerad del av landskapet, där väntande får en definierad plats utan att störa andra funktioner.

Ljus under Träden är både ett svar på tävlingsuppgiften och ett arkitektoniskt ställningstagande kring hur en mindre offentlig byggnad kan höra hemma i ett betydelsefullt landskap. Förslaget tar tillvara Stadsparkens historia och karaktär genom att tillföra ett nytt lager med omsorg, precision, värme och samtida arkitektonisk kvalitet. Det skapar en plats där arkitekturen stödjer både naturen och det offentliga livet, där rörelse och vila ges samma värde och där relationen mellan människa, landskap och byggnad står i centrum. Det är en paviljong för ljus, skydd, vardagligt bruk och ett gemensamt liv i parken.

Teckenförklaring
--- Utbredning trädkrona
— Tävlingsområde
--- Området för byggnader
Tävlingsområdet, skala 1:100

Organisk form som rumslig anpassning

Paviljongens organiska form är det första uttrycket för denna strategi. Formen är inte en isolerad gest, utan en konsekvens av hur projektet relaterar till rörelse, landskap och mänsklig närvaro. Den rundade geometrin gör att byggnaden landar mjukare i platsen. Den ger paviljongen identitet utan hårdhet. Den upplevs mindre som ett pålagt objekt och mer som något som vuxit fram ur de riktningar som redan finns i platsen. Denna mjukhet är avgörande. Den minskar byggnadens visuella tyngd och gör att den samspelar lugnare med träden, terrängen och de omgivande stråken. Paviljongen är tydligt samtida, men samtidigt återhållen i sitt uttryck. Dess höjd är kalibrerad med samma omsorg. Den konkurrerar inte med trädkronorna eller bryter viktiga utblickar, utan inordnar sig i parkens rumsliga struktur. På så sätt modellerar projektet platsen genom precision och återhållsamhet snarare än genom monumentalitet.

Förgården som aktivt parkrum

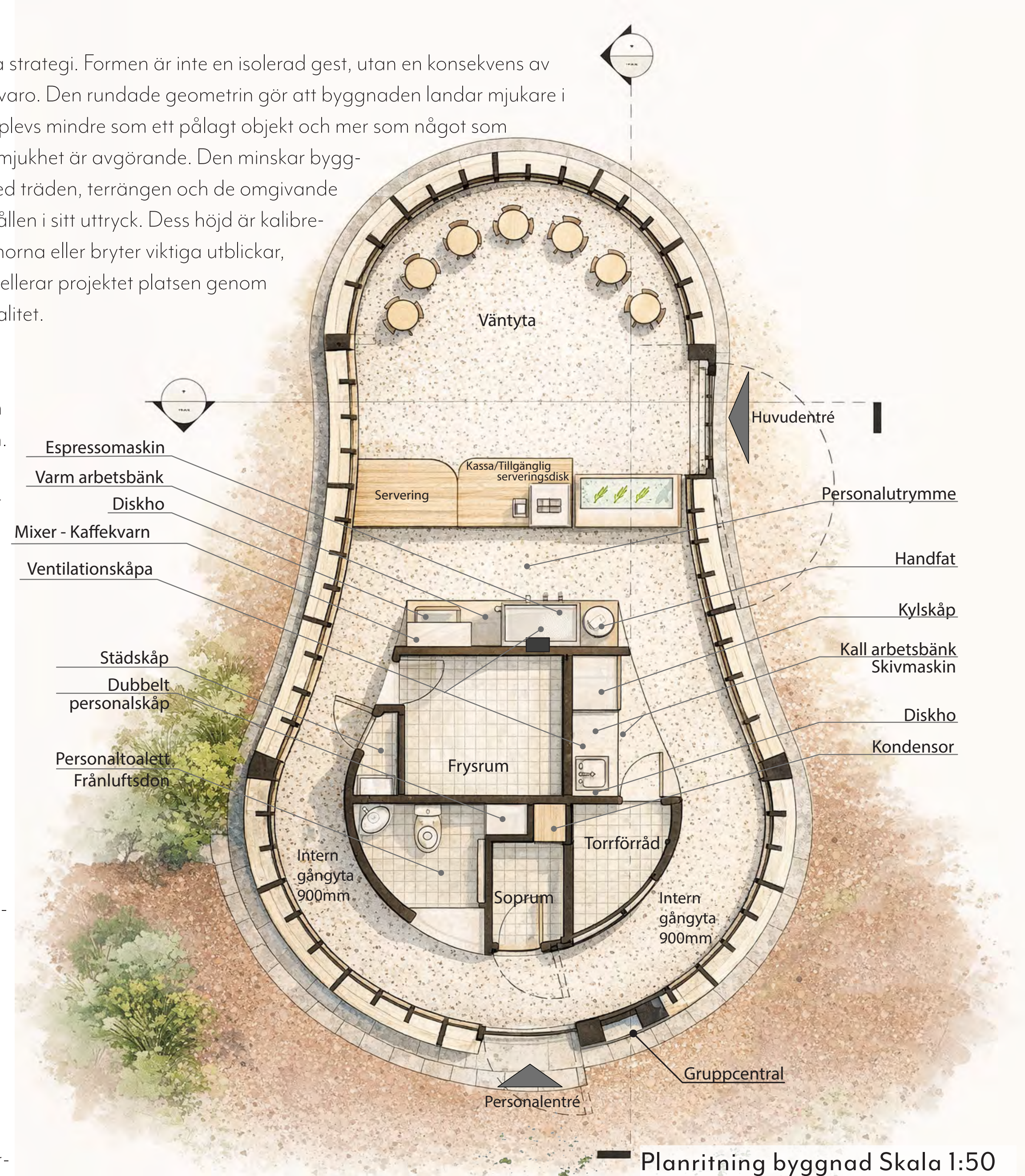
Samma rumsliga logik fortsätter ut i förgården. Den behandlas inte som en restyta eller en enkel uteservering, utan som ett aktivt parkrum där arkitektur och landskap vävs samman. Rummet formas genom markmaterial, skärmtak, möblering, rörelselinjer och bearbetning av terrängen. I stället för tydligt avgränsade zoner etableras grader av offentlighet, vistelse och flöde. Besökaren rör sig genom en öppen och läsbar struktur där material och ljus signalerar användning och intensitet.

Möblering och användning

Möbleringen följer samma princip. De fasta utemöblerna är integrerade i markplattan och utgör en del av platsens permanenta struktur. Detta svarar mot krav på robusthet och trygghet, men har också en rumslig funktion. Möbler och skärmtak samverkar för att definiera var människor sitter, väntar och möts, utan att styra beteenden genom barriärer. Samtidigt möjliggör den invändiga zonen förvaring av lösa möbler, vilket ger flexibilitet utan att kompromissa med platsens tydlighet.

Materialstrategi och taktilitet

Materialstrategin förstärker denna rumsliga modellering. Trä är projektets primära identitetsbärare och används konsekvent i paviljong, skärmtak, möblering och toalettmodul. Det tillför värme, taktilitet och mänsklig skala. Betongen ger i kontrast stadga, robusthet och offentlig tyngd. Under skärmtaken övergår den hårdgjorda ytan till träbelagda partier som skapar en mjukare vistelsezon. Dessa ytor associerar till rötter och skuggor och fungerar som förlängningar av marken. Materialskillnaderna gör att platsen upplevs kroppsligt – besökaren känner var rörelse sker och var vila uppmuntras.

Planritning byggnad Skala 1:50

Integrerad toalettmodul

Toalettmodulen behandlas som en integrerad del av arkitekturen, inte som ett separat objekt. Genom strategisk placering är den tillgänglig för allmänheten samtidigt som den har en funktionell koppling till paviljongen. Genom samma materialuttryck upplevs den som en naturlig del av helheten. Kontinuitet prioriteras framför addition.

Entré som tröskelrum

Entrén är mer än en passage. Den utformas som en rumslig tröskel mellan park och paviljong genom materialskifte, breddning och ökad rymd. Den fungerar som en intuitiv ankomstpunkt och ger byggnaden en tydlig offentlig adress i parken. Även vid hög belastning förblir den läsbar och välkomnande.

Interiör organisation

Invändig präglas projektet av en exakt rumslig organisation. Den begränsade ytan hanteras inte genom komprimering, utan genom noggrann kalibrering av relationer mellan funktioner och rörelser. Vänteytan är öppen, ljus och direkt kopplad till både park och servering. Den publika delen är fullt tillgänglig, medan personaldelen är avgränsad utifrån funktionella krav. Den centrala servicekärnan organiserar personalflöden effektivt. Beredning, lagring och servering integreras i en kompakt men välfungerande arbetsmiljö. Trots liten yta uppnås hög funktionell kvalitet och rumslig klarhet.

Tillgänglighet och hållbarhet

Tillgänglighet är integrerad i topografin. Rörelser formas naturligt utan tillagda ramper, och publika ytor utformas inkluderande utan att bryta helheten. Hållbarheten ligger i långsiktig användning och robusthet. Projektet fungerar året om genom väderskydd, materialens värme och en tydlig rumslighet. Belysningen är central och förstärker arkitekturen, guidar rörelse och skapar trygghet. Varma ljuskällor i paviljong och skärmtak formar kvällsrummet på samma sätt som dagsljuset gör under dagen.

Sydfasad, Skala 1:50

Östfasad, Skala 1:50

Ljus under Träden

Paviljongen: Öppet läge/ Stängt läge

Paviljongen är utformad för att fungera tydligt i både öppet och stängt läge, där byggnadens arkitektur förändrar sitt uttryck utan att förlora sin identitet. I öppet läge framträder paviljongen som en inbjudande och transparent struktur. Serveringsluckor och öppningar aktiverar fasaden och skapar en direkt relation mellan interiör och park. Rörelser och aktivitet syns utåt, vilket bidrar till trygghet och liv i platsen. Den invändiga väntzonen kopplas visuellt till förgården och de omgivande sittplatserna, vilket suddar ut gränsen mellan inne och ute. Skärmtaken förstärker detta tillstånd genom att definiera halvöppna rum där besökare kan vistas skyddade men fortfarande i kontakt med landskapet. I stängt läge förändras byggnaden till en mer sluten och robust volym. Serveringsluckor och öppningar stängs med integrerade, inbrottssäkra lösningar som är utformade som en del av fasadens arkitektur. Paviljongen behåller sin form och materialitet, men uttrycket blir mer sammanhållet och skyddande. Trots detta upplevs den inte som avvisande, då skärmtak, möblering och belysning fortsätter att aktivera platsen. Byggnaden fungerar därmed även utanför öppettider som en trygg och läsbar del av parkrummet.

Kostnadsuppskattning och budgetefterlevnad

Projektet är dimensionerat för att uppfylla den totala budgetramen om 5 MSEK, fördelat på 3 MSEK för byggnad och 2 MSEK för parkrum. Bedömningen baseras på aktuella riktvärden för mindre publika byggnader i Sverige, samt en rationell och byggbar konstruktionsprincip med hög grad av prefabricering och begränsad materialvariation.

Byggnad – ca 3 MSEK

Cafépaviljongen (max 60 m²) motsvarar en uppskattad byggkostnad om cirka 45 000–50 000 SEK/m², vilket ger en total kostnad inom budgetramen. Kostnadsfördelningen kan översiktligt beskrivas som: stomme och grundläggning ca 30–35 %, klimatskal ca 25–30 %, installationer ca 20–25 % och inredning/yttskikt ca 15–20 %.

Stommen i limträ möjliggör prefabricerade element med hög precision och kort montagetid. Den kompakta planlösningen minimerar installationslängder och tekniska schakt. Taket utformas som en enkel, låg lutning med standardiserad uppbyggnad, vilket reducerar både material- och arbetskostnader. Den begränsade materialpaletten (trä, betong, metall) minskar komplexitet i utförande och underlättar upphandling.

Parkrum – ca 2 MSEK

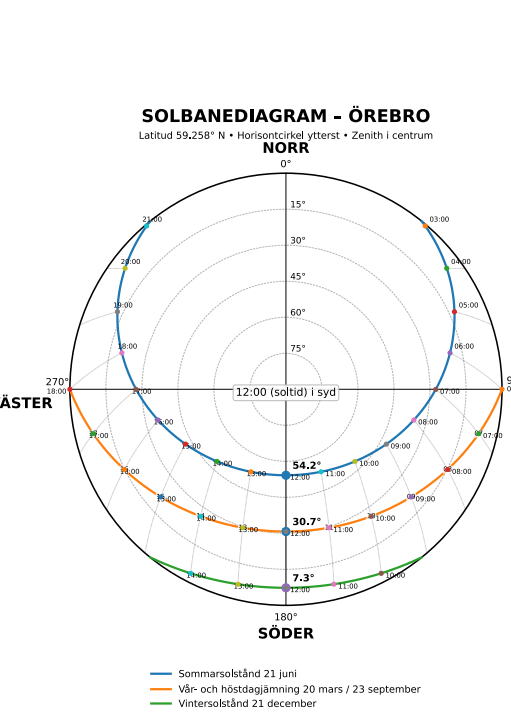
Parkrummet dimensioneras med fokus på robusthet, enkel anläggning och låg driftkostnad. Kostnaden fördelas huvudsakligen mellan markarbeten (ca 35–40 %), skärmtak (ca 30–35 %), belysning (ca 10–15 %) och fast möblering samt övriga element (ca 15–20 %).

Markarbeten optimeras genom att följa befintlig topografi och minimera schaktning, i enlighet med platsens förutsättningar. Hårdgjorda ytor i betong och gångstråk i stenmjöl uppskattas till cirka 800–1 200 SEK/m². Skärmtaken utformas som repeteritiva moduler med enkel punktgrundläggning, vilket ger god kostnadskontroll och möjliggör etappvis uppförande.

Belysning och möblering integreras i strukturen och begränsas till standardiserade lösningar med lång livslängd och lågt underhåll.

Sammanfattningsvis uppnås budgetefterlevnad genom en tydlig balans mellan prefabricering, låg konstruktiv komplexitet, materialeffektivitet och anpassning till platsens befintliga förutsättningar, vilket säkerställer en genomförbar och ekonomiskt hållbar lösning.

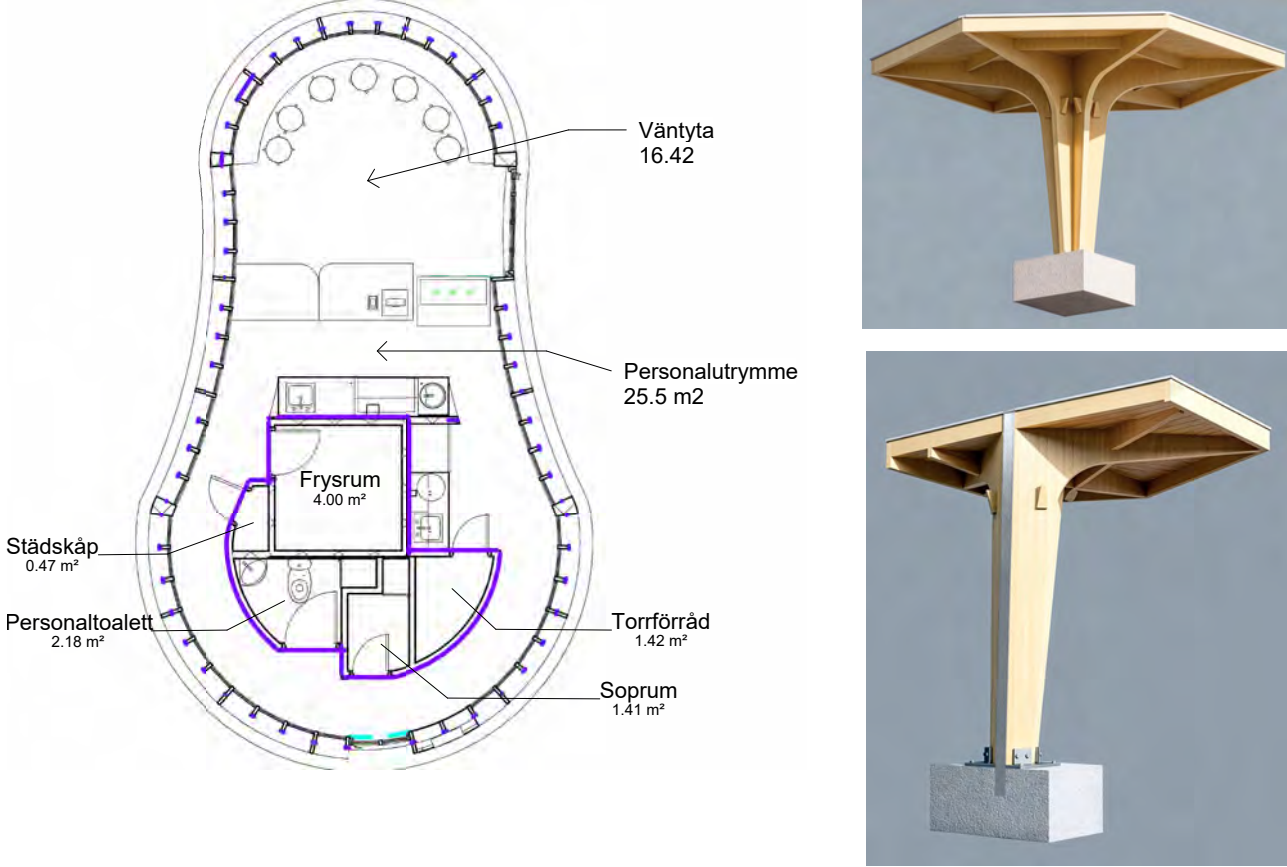
Sektion genom byggnad och park, skala 1:200

BTA	
Rumsnamn	Area
Väntyta	16.42
Personalutrymme	25.5
Torrfrörråd	1.42
Soprum	1.41
Personaloalett	2.18
Städskåp	0.47
Frysrum	4
Total	51.43

Solstudien

Solstudien för Örebro (latitud 59,25°N) visar stora säsongsvariationer i solens bana. Vid sommarsolståndet når solen en maximal höjd på cirka 54°, med soluppgång i nordost och solnedgång i nordväst, vilket ger långa ljusa kvällar och starkt västljus. Vid vår- och höstdagjämning sker uppgång i öster och nedgång i väster, med en mer balanserad ljusfördelning och en maximal höjd runt 30°. Under vintersolståndet är solens bana låg, med en maximal höjd på cirka 7°, vilket ger begränsat dagsljus och långa skuggor. För projektet innebär detta att söderorientering är avgörande för ljusinsläpp under större delen av året. Skärmtak och vegetation bör utformas för att filtrera högt sommarljus samtidigt som lågt vinterljus tillåts nå vistelsezoner. Västra riktningar kräver särskild hänsyn till kvällssol och bländning.

Teknisk och funktionell redovisning

Bärsystem

Paviljongen bärs av ett primärt träbaserat pelar-balksystem i limträ (GL28–30), där vertikala laster förs ned via pelare till punktfundament i befog. Taket utgörs av en lätt konstruktion på träbalkar med skivverkan i takplanet som bidrar till horisontal stabilitet. Stabilisering sker genom en kombination av styva väggskivor och momentstyva knutpunkter, vilket möjliggör en öppen planlösning utan diagonala stag. Skärmtaken fungerar som sekundära, självständiga strukturer med egna punktfundament, vilket minimerar påverkan på huvudbyggnaden och möjliggör rörelser mellan konstruktionerna.

Konstruktionsprincip

Byggnaden är uppbyggd i tydliga lager med separerade funktioner. Taket består av bärande trästruktur, lutningsbyggd isolering, tätskikt (TPO/PVC) och ett skyddande ytskikt. Väggarna utformas som lätta regelväggar med isolering, vindskydd och ventilerad träfasad i vertikallärkpanel. Alla anslutningar mellan trä och betong lyfts från mark med kapillärbrytande skikt och synliga eller dolda stålbeslag i galvaniserat utförande. Konstruktionen är anpassad för prefabricering i moduler, vilket möjliggör hög precision och effektiv montering på plats.

Materialstrategi

Materialvalet är begränsade och konsekventa. Trä utgör huvudmaterial och används i stomme, fasad, skärmtak och möblering för att skapa en sammanhållen identitet med låg klimatpåverkan. Betong används i grundläggning och markplan för slitstyrka och stabilitet. Metall används selektivt i infästningar, takbeklädnad och tekniska detaljer där precision och hållfasthet krävs. Samtliga material är valda för att åldras värdigt med minimalt underhåll.

Konsekvenser av materialval

Träkonstruktionen kräver noggrann fuktisäkring genom ventilerade skikt, upplyfta anslutningar och kontrollerade detaljlösningar, vilket säkerställer lång livslängd. Separata fundament för skärmtak reducerar risk för sprickbildning och rörelseöverföring. Betongens robusthet möjliggör hög belastning i publika zoner men balanseras av träets lägre klimatavtryck. Den prefabricerade principen minskar byggtid, störningar på platsen och säkerställer hög utförandekvalitet. Tillsammans ger detta en byggnad som är tekniskt genomförbar, hållbar över tid och arkitektoniskt konsekvent.

Belysningskoncept (interiör och exteriör)

Belysningen förstärker arkitekturen, stödjer funktion och skapar trygghet över dygnet. Ett sammanhållet system med varm färgtemperatur (2700K) och hög färgåtergivning (CRI ≥ 90) används genomgående. Invändigt organiseras ljuset i tre nivåer: allmänljus för orienterbarhet, riktat arbetsljus vid servering och beredning, samt stämningsljus i vistelsezoner. Den centrala väntzonen accentueras med mjukt, indirekt ljus som skapar rumslig tydlighet och en inbjudande atmosfär. Utvändigt integreras belysningen i skärmtakens trästruktur genom linjära LED-armaturer. Ljuset tvättar ytor och pelare, definierar rummet och undviker bländning. Kompletterande låg belysning markerar entréer och rörelselinjer. Konceptet bygger på jämna ljusnivåer och mjuka övergångar, vilket stärker platsens läsbarhet, identitet och trygghet även kvällstid.

Sektion genom byggnad, skala 1:50

